

GRAU EN MITJANS AUDIOVISUALS

104314 - RÀDIO

Informació general

- Tipus d'assignatura : Obligatòria
- Coordinador : Rafael Suárez Gómez
- Curs: Tercer
- Trimestre: Primer
- Crèdits: 6
- Professorat:
 - Daniel Torras Segura <dtorras@tecnocampus.cat>
 - Jorge Soler Alomà <jsoler@tecnocampus.cat>

Idiomes d'impartició

- Català

Competències que es treballen

Específica

- E9_Aplicar els principis mecànics, electrònics i digitals de la captació, amplificació i gravació de so per a la seva aplicació a diferents plataformes: espectacles, ràdio, televisió, audiovisual i multimèdia. Postproduir l'audio i afegir els efectes sonors d'una producció audiovisual
- E10_Aplicar processos, mètodes i tècniques per a desenvolupar la creativitat i la innovació en la realització audiovisual, en el desenvolupament multimèdia i en la programació de videojocs
- E18_Analitzar les estructures, els continguts i els estils de programació televisiva i radiofònica atenent a les característiques tècniques de la seva realització. Idear, produir i realitzar programes per a la televisió i ràdio en la part tècnica: sala de realització o control de ràdio, respectivament

Bàsiques i Generals

- G4_Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat

Transversal

- T2_Que els estudiants tinguin capacitat per treballar com a membres d'un equip interdisciplinari ja sigui com a un membre més, o realitzant tasques de direcció amb la finalitat de contribuir a desenvolupar projectes amb pragmatisme i sentit de la responsabilitat, assumint compromisos tenint en compte els recursos disponibles

Descripció

L'assignatura Ràdio ens ofereix una introducció pràctica i teòrica dels principis narratius i de funcionament d'aquest mitjà. Al llarg del curs, es treballa la teoria dels diferents formats més habituals del mitjà radiofònic, el seu llenguatge i evolució, i, alhora, s'experimenten a l'estudi els recursos sonors i tècnics amb els quals es realitza un programa de ràdio. L'assignatura també tracta models de negoci i d'organització, així com l'adaptació del mitjà al nou context digital.

Les pràctiques són obligatòries i es realitzen en grups de 4 o 5 persones, depenent de la tasca a desenvolupar. Les sessions pràctiques consisteixen en la

producció, enregistrament i postproducció d'indicatius, falques, entrevistes, reportatges i magazines amb una qualitat professional suficient per a ser emesos per una emissora de ràdio real.

Aquesta assignatura disposa de recursos metodològics i digitals per fer possible la seva continuïtat en modalitat no presencial en el cas de ser necessari per motius relacionats amb la Covid-19. D'aquesta forma s'assegurarà l'assoliment dels mateixos coneixements i competències que s'especifiquen en aquest pla docent.

Resultats d'aprenentatge

Al finalitzar satisfactòriament l'assignatura, els estudiants haurien de ser capaços de:

RA1 Reconèixer les característiques i els elements principals del mitjà radiofònic i el seu llenguatge.

RA2 Identificar les diferents activitats i rols professionals dins d'una emissora de ràdio.

RA3 Identificar les diferents modalitats de programació i negoci radiofònic.

RA4 Utilitzar eficaçment per a la comunicació la veu, el silenci, els efectes sonors i la música en un espai radiofònic.

RA5 Produir, enregistrar i realitzar un programa radiofònic i les seves seccions.

RA6 Gestionar un arxiu radiofònic.

RA7 Conèixer i fer servir els components físics i tècnics per a poder fer i emetre ràdio.

RA8 Elaborar i usar adequadament el guió radiofònic.

--

RAC1 Analitzar i avaluar les característiques socials de l'audiència a la qual es dirigeix un producte radiofònic.

RAC2 Seleccionar el format i recursos apropiats per adreçar-se a un públic específic.

RAC3 Gestionar efectivament un equip humà de treball en l'àmbit radiofònic.

RAC4 Aportar diagnòstics i solucions dins d'un projecte radiofònic amb diferents rols i participants.

RAC5 Conèixer i aplicar les tècniques de locució.

Metodologia de treball

El curs consta de 4 hores de teoria i 2 hores de pràctiques setmanals. Les pràctiques, a no ser que s'indiqui el contrari a causa d'alguna activitat puntual, es realitzen habitualment als estudis de ràdio (planta -1). També es poden utilitzar laboratoris i aules petites per activitats complementàries a les pràctiques.

En la part teòrica, es presenten els continguts generals i introductoris necessaris per a realitzar les pràctiques amb qualitat i èxit comunicatiu, dins dels estàndards i expectatives de l'àmbit radiofònic. Les classes combinen explicacions del professor amb una participació activa dels alumnes a través d'activitats individuals o en grup realitzades a l'aula. Els continguts s'imparteixen buscant sempre la màxima coordinació possible entre la part teòrica i les pràctiques.

La part pràctica es realitza en grup, encara que poden haver-hi elements o tasques concretes que tinguin una avaluació individualitzada. La realització de les pràctiques és obligatòria per tal de poder ser avaluats: l'estudiant amb més de dues pràctiques sense presentar o que no participi en el programa final no es considerarà en l'avaluació i haurà de repetir la part pràctica de l'assignatura. Els grups de pràctiques han de ser de 4 o 5 persones.

El treball a les pràctiques de l'assignatura comporta una dedicació d'una gran quantitat d'hores d'autoaprenentatge i de preparació de les activitats fora de l'horari assignat al grup per fer ús de l'estudi de ràdio. Els estudiants s'hauran d'organitzar en equips per tal de preparar els materials necessaris abans de cada sessió de pràctiques. Si un grup no porta el material preparat, compta com a 'no presentat' a aquella sessió o pràctica.

Aquest curs, a causa de la situació generada per la COVID, potser algunes de les sessions de grup gran es faran en format híbrid: presencial i en línia (via *streaming*). Això permetria que els estudiants puguin anar rotativament a les classes presencials, respectant el màxim d'estudiants per aula que imposen les mesures de distanciament. Quan no els toqui sessió presencial podran seguir la classe en línia des de casa.

Pel que fa a les sessions de pràctiques a espais més reduïts (com laboratoris, estudis o plató), si s'escau i si els recursos ho permeten, es treballarà simultàniament en diversos espais per tal de garantir que es compleixen les condicions establertes pels protocols de seguretat.

Continguts

El programa d'aquesta assignatura s'estructura en sis blocs de contingut que fan referència als àmbits generals de coneixement tractats en el curs.

Contingut 1: Característiques del mitjà radiofònic	Dedicació: 15h	Grup gran/ teoria: 4h Activitats dirigides: 4h Aprenentatge autònom: 7h
---	----------------	---

Descripció	En aquesta unitat analitzem les característiques pròpies de la ràdio com a mitjà de comunicació i quins elements li són inherents i indispensables.
Activitats vinculades	Activitats 4, 5 i 8

Contingut 2: Rols professionals i elements tècnics en l'emissió radiofònica	Dedicació: 15h	Grup gran/ teoria: 4h Activitats dirigides: 5h Aprentatge autònom: 6h
Descripció	Aquest bloc presenta els rols professionals que intervenen en el disseny, producció i emissió d'un programa radiofònic. També es fa referència a l'equip tècnic bàsic d'una emissora i a les tècniques més elementals en la realització d'un programa.	
Activitats vinculades	Activitats 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, i 8	

Contingut 3: Els recursos sonors radiofònics	Dedicació: 45h	Grup gran/ teoria: 15h Activitats dirigides: 10h Aprentatge autònom: 20h
Descripció	Es fa referència als elements narratius i als recursos sonors característics de la ràdio. Aquest contingut tracta aspectes com: <ul style="list-style-type: none"> - La locució - La paraula - La música - Els efectes de so - El silenci Es realitza també una introducció al guió radiofònic.	
Activitats vinculades	Activitats 1, 2, 3, 4, 5, 6, i 8	

Contingut 4: Formats i programes radiofònics	Dedicació: 40h	Grup gran/ teoria: 12h Activitats dirigides: 10h Aprentatge autònom: 18h
Descripció	Aquest bloc explica les tècniques de redacció i producció per a cada gènere periodístic i cada format radiofònic. En concret, es treballen més profundament l'entrevista, el reportatge, la notícia i els indicatius i la falca publicitària. També s'estudia i es practica el format del magazine.	
Activitats vinculades	Activitats 2, 3, 4, 5, 6, i 8	

Contingut 5: Models de programació i negoci	Dedicació: 20h	Grup gran/ teoria: 6h Activitats dirigides: 4h Aprentatge autònom: 10h
Descripció	Aquest contingut estudia quins models de programació existeixen, quines característiques té cadascun, quines formes d'organització poden adoptar les emissores i quins models de negoci existeixen avui en dia en l'àmbit radiofònic. També es comenten els principis legals més importants relacionats amb el periodisme per a ràdio.	

Activitats vinculades	Activitats 6, 7 i 8
-----------------------	---------------------

Contingut 6: L'evolució i adaptació del mitjà radiofònic al context digital	Dedicació: 15h	Grup gran/ teoria: 4h Activitats dirigides: 4h Aprentatge autònom: 7h
Descripció	S'estudia quina ha estat l'evolució comunicativa del mitjà radiofònic al llarg de la història, sobretot respecte els seus continguts. S'observen les innovacions de la ràdio digital i els requisits per fer una emissora <i>online</i> . Es valora com afecta l'entorn digital a la producció i redacció de notícies i informació radiofònica en general.	
Activitats vinculades	Activitats 6, 7 i 8	

Activitats d'aprenentatge

Activitat 1: Estudi i equips. (Contingut 2)	Dedicació: 6h	Activitats dirigides: 2h Aprentatge autònom: 4h
Descripció general	Pràctica individual de coneixement de l'estudi de ràdio i els seus components.	
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.	
Lliurable i vincles amb l'avaluació	S'ha de lliurar un autoinforme. 10% de la nota final del bloc de pràctiques.	
Objectius específics	En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de: - Preparar una l'enregistrament d'una producció radiofònica. - Identificar els dispositius tècnics bàsics de l'estudi de ràdio. Resultats d'aprenentatge: RA1, RA4, RA7, RAC2 i RAC5 Competències: E9, G4 i T2	

Activitat 2: Programa 1 (Continguts 2 i 3)	Dedicació: 7h	Activitats dirigides: 2h Aprentatge autònom: 5h
Descripció general	Dissenyar, locutar i realitzar un programa radiofònic utilitzant els recursos expressius de la ràdio. Pràctica en grup de 4 o 5 estudiants.	
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.	
Lliurable i vincles amb l'avaluació	Lliurar l'arxiu de les tres falques ja enregistrades i finalitzades. Lliurar un autoinforme de grup de l'activitat. 15% de la nota final del bloc de pràctiques.	

Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Confeccionar i entendre un guió radiofònic. - Practicar la comunicació entre els components de l'equip a l'estudi. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA4, RA6, RA7, RA8, RAC1, RAC2, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E9, E10, G4 i T2</p>
----------------------	--

Activitat 3: Crònica (Continguts 2, 3 i 4)		Dedicació: 15h	Activitats dirigides: 4h Aprenentatge autònom: 11h
Descripció general	Produir, locutar i realitzar individualment una crònica informativa de 3 minuts.		
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	<p>Lliurar l'arxiu del reportatge ja finalitzat.</p> <p>Lliurar un autoinforme de grup.</p> <p>15% de la nota final del bloc de pràctiques.</p>		
Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer les particularitats de la crònica radiofònica com a gènere. - Identificar els dispositius tècnics bàsics de l'estudi de ràdio. - Seleccionar i reorganitzar informació contrastada. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RAC1, RAC2, RAC3, RAC4, RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E9, E10, E18, G4 i T2</p>		

Activitat 4: PROVA 1 (Continguts 1, 2, 3 i 4)		Dedicació: 10h	Activitats dirigides: 2h Aprenentatge autònom: 8h
Descripció general	Prova teòrica individual sobre els continguts 1, 2, 3 i part del 4.		
Material de suport	Enunciat de la prova. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	<p>Lliurar el full de respostes.</p> <p>25% de la nota final de la part teòrica.</p>		

Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les característiques i els elements principals del mitjà radiofònic i el seu llenguatge. - Identificar les diferents activitats i rols professionals dins d'una emissora de ràdio. - Elaborar i usar adequadament el guió radiofònic. - Analitzar i avaluar les característiques socials de l'audiència a la qual es dirigeix un producte radiofònic. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA4, RA6, RA8, RAC1, RAC2, RAC3, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E18 i G4</p>
----------------------	---

Activitat 5: Programa 2 (Continguts 2, 3 i 4)		Dedicació: 25h	Activitats dirigides: 6h Aprenentatge autònom: 19h
Descripció general	Dissenyar, produir, locutar i realitzar un espai radiofònic. Pràctica en grups de 4 o 5 estudiants.		
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	<p>Lliurar l'arxiu de l'espai radiofònic ja enregistrat i finalitzat.</p> <p>S'ha de lliurar un autoinforme de grup.</p> <p>25% de la nota final del bloc de pràctiques.</p>		
Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer les particularitats del magazine radiofònic com a format. - Identificar els dispositius tècnics bàsics de l'estudi de ràdio. - Practicar la comunicació entre els components de l'equip a l'estudi. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RAC1, RAC2, RAC3, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E9, E10, E18, G4 i T2</p>		

Activitat 6: PROVA 2 (Continguts 4, 5 i 6)		Dedicació: 10h	Activitats dirigides: 2h Aprenentatge autònom: 8h
Descripció general	Prova teòrica individual sobre els continguts del curs.		
Material de suport	Enunciat de la prova. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	<p>Lliurar el full de respostes.</p> <p>30% de la nota final de la part teòrica.</p>		

Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comprendre les característiques dels gèneres radiofònics. - Conèixer la tecnologia de la ràdio i el seu funcionament. - Explicar l'adaptació de la ràdio en el marc digital. - Planificar i crear una emissora <i>online</i>. - Interpretar les principals mesures i conceptes per analitzar l'audiència. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA3, RA6, RA7, RAC1, RAC2 i RAC4</p> <p>Competències:</p> <p>E18 i G4</p>
----------------------	---

Activitat 7: Informe sobre una emissora (Continguts 2, 4, 5 i 6)		Dedicació: 7h	Activitats dirigides: 2h Aprenentatge autònom: 5h
Descripció general	Treballen grups de quatre o cinc persones que realitza un diagnòstic sobre una emissora de ràdio real i planteja estratègies i solucions de millora.		
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	Lliurar l'informe i presentar-lo a classe. 30% de la nota final de la part teòrica.		
Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer la tecnologia de la ràdio i el seu funcionament. - Explicar l'adaptació de la ràdio en el marc digital. - Identificar les diferents modalitats de programació i negoci radiofònic. - Interpretar les principals mesures i conceptes per analitzar l'audiència. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA2, RA3, RA7, RAC1, RAC2, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E18 i G4</p>		

Activitat 8: Activitats a classe (Continguts 1, 2, 3, 4, 5 i 6)		Dedicació: 15h	Activitats dirigides: 15h Aprenentatge autònom: 0h
Descripció general	Activitats i tasques plantejades a l'aula com a complement i suport dels coneixements teòrics. Les activitats poden ser en grup o individuals, però l'avaluació sempre és individual.		
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.		
Lliurable i vincles amb l'avaluació	Fitxes de les tasques requerides. 15% de la nota final de la part de teoria.		

Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aplicar els coneixements teòrics de ràdio a casos reals. - Contrastar les característiques de la ràdio amb altres mitjans. - Identificar les diferents modalitats de programació i negoci radiofònic. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RAC1, RAC2, RAC3, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E9, E10, E18, G4 i T2</p>
----------------------	---

Activitat 9: Programa 3 (Continguts 2, 3 i 4)	Dedicació: 25h	Activitats dirigides: 6h Aprenentatge autònom: 19h
Descripció general	Dissenyar, produir, locutar i realitzar un espai radiofònic. Pràctica en grups de 4 o 5 estudiants.	
Material de suport	Enunciat de l'activitat. Bibliografia bàsica i complementària.	
Lliurable i vincles amb l'avaluació	<p>Lliurar l'arxiu de l'espai radiofònic ja enregistrat i finalitzat.</p> <p>S'ha de lliurar un autoinforme de grup.</p> <p>35% de la nota final del bloc de pràctiques.</p>	
Objectius específics	<p>En finalitzar l'activitat l'estudiant o estudianta ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conèixer les particularitats del magazine radiofònic com a format. - Identificar els dispositius tècnics bàsics de l'estudi de ràdio. - Practicar la comunicació entre els components de l'equip a l'estudi. <p>Resultats d'aprenentatge:</p> <p>RA1, RA2, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RAC1, RAC2, RAC3, RAC4 i RAC5</p> <p>Competències:</p> <p>E9, E10, E18, G4 i T2</p>	

Sistema d'avaluació

L'avaluació de l'assignatura es divideix en la part teòrica, que compta un 55%, i la part pràctica amb un 45% de la nota final. Per aprovar l'assignatura cal haver aprovat tant la part teòrica com la pràctica, si no, no es farà la mitja global i se n'haurà de recuperar la part corresponent.

Per poder avaluar les pràctiques cal haver realitzat totes les activitats i haver assistit a totes les sessions presencials. L'assistència a les sessions de pràctiques presencials és obligatòria i si es tenen més de dues faltes, no s'avaluarà: la part pràctica s'haurà de recuperar.

L'avaluació de la part teòrica (55%) es realitza mitjançant les següents activitats:

Sobre el 100% de la teoria

PROVA 1	25%
PROVA 2	30%
Informe sobre una emissora	30%
Activitats i participació a classe	15%

L'avaluació de la part pràctica (45%) es realitza comptant els següents elements i treballs:

Sobre el 100% de les pràctiques

Estudi i components	10%
Programa 1	15%
Crònica	15%

Programa 2	25%
Programa 3	35%

El càlcul de la nota final és:

$$\text{NOTA FINAL} = [((\text{PROVA1 } 0,25)+(\text{PROVA2 } 0,30)+(\text{Informe } 0,30)+(\text{Activitats } 0,15)) \cdot 0,55]+(((\text{Estudi } 0,10)+(\text{Programa}_1 \text{ } 0,15)+(\text{Crònica } 0,15)+(\text{Programa}_2 \text{ } 0,25)+(\text{Programa}_3 \text{ } 0,35)) \cdot 0,45]$$

El plagi en qualsevol activitat o treball representa un zero immediat en l'avaluació.

RECUPERACIÓ

Segons la normativa vigent tan sols podran acollir-se a la recuperació aquells estudiants que no hagin arribat al 5 en la nota final de l'assignatura o que no hagin aconseguit aprovar una de les dues parts, teoria o pràctica. La recuperació serà únicament d'aquelles parts no aprovades.

Per a recuperar la part de teoria es realitzarà un examen escrit d'acord amb la metodologia i objectius del curs.

Per a recuperar la pràctica es realitzarà també un examen escrit on es plantejaran casos pràctics i es poden sol·licitar exercicis de locució i realització radiofònica.

Recursos

Bàsics

Bibliografies

- BALSEBRE, Armand. El lenguaje radiofónico. 4a. Ed. Madrid: Editorial Cátedra, 2004 (Signo e imagen, 35)
- CUNÍ, Josep. La ràdio que triomfa. L'abecedari d'això que en diem magazín. Barcelona: Pòrtic, 1999 (Eines de periodista, 4)
- LÓPEZ, Nereida i PEÑAFIEL, Carmen. La tecnología en radio. Principios básicos, desarrollo y revolución digital. Bilbao: Universidad del País Vasco, 2000
- MARTÍ, Josep M. De la idea a l'antena. Tècniques de programació radiofònica. Barcelona: Pòrtic, 2000 (Eines de periodista, 5)
- MARTÍNEZ, M. P.; MORENO, E. (Eds.). Programación radiofónica. Arte y técnica del dialogo entre la radio y su audiència. Barcelona: Ariel, 2004.
- McLEISCH, Robert. Radio Production. Oxford: Focal Press - Routledge, 2005
- ORTIZ, M.A.; LÓPEZ, N. (Eds.). Radio 3.0. Una nueva radio para una nueva era. La democratización de los contenidos. Madrid: Editorial Fragua, 2011.
- RODERO, Emma. Producción radiofónica. Madrid: Ediciones Cátedra, 2005 (Signo e imagen, 85)
- RODERO, Emma; SOENGAS, Xosé. Ficción Radiofónica. Madrid: Instituto Radio Televisión Española, 2010.
- TORRAS, Daniel. La ràdio. Mitjà, recursos i gèneres. Barcelona: Editorial UOC, 2018.

Complementaris

Bibliografies

- BALSEBRE, Armand. Historia de la radio en España. Madrid: Cátedra, 2001 (Signo e imagen, 66)
- BLANCH, Margarida i LÁZARO, Patricia. Aula de locució. Madrid: Cátedra, 2010 (Signo e imagen, 128)
- CEBRIÁN, Mariano. Modelos de radio, desarrollos e innovaciones: del diálogo y participación a la interactividad. Madrid: Fragua, 2007 (Fragua Comunicación, 46)
- FRANQUET, Rosa. Història de la ràdio a Catalunya al segle XX: de la ràdio de galena a la ràdio digital. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Direcció General de Radiodifusió i Televisió, 2001 (Textos i documents, 19)
-

KEITH, Michael C. Técnicas de producción de radio. Madrid: Instituto Oficial de Radio Televisión Española, 1992

- LARRAÑAGA, José. Redacción y locución de la información audiovisual: escribir noticias para la radio y la televisión. Bilbao: Universidad del País Vasco, 2006
- MARTÍN, Isidoro. El guión radiofónico. Barcelona: Pentágono, 1961
- ORDUNA, Guillermo. El Periodista de radio: y... ¿quién está al otro lado? Madrid: Instituto Oficial de Radio Televisión Española, 2015
- RODERO, Emma i SOENGAS, Xosé. Ficción radiofónica : cómo contar una historia en la radio. Madrid: Instituto Oficial de Radio Televisión Española, 2010
- RODERO, Emma. Creación de programas de radio. Madrid: Síntesis, 2011 (Comunicación Audiovisual, 9)
- WILLIAM, Christopher. Writing for radio. Londres: Bloomsbury Academic, 2015
- <http://freemusicarchive.org/>
- <http://manualdeestilo.rtve.es/rne/3-1-caracteristicas-del-lenguaje-radiofonico/>
- <http://recursos.cnice.mec.es/media/radio/bloque1/index.html>
- <http://www.acn.cat/>
- <http://www.cma.cat/llibredestil/>
- <http://www.findsounds.com/>
- <http://www.purple-planet.com/>
- <http://www.webplaces.com/html/sounds.htm>
- <https://www.freesound.org/>